

Opširno je prikazana župa Gruž, njezin djelokrug, njezina matična crkva sv. Mihajla (in arboribus) kao i njezino cijepanje i stvaranje više župa na teritoriju Gruža i Lapada. Navedeni su župnici župe sv. Mihajla, među kojima su najznačajniji dum Mato Vodopić i u novije vrijeme dum Đuro Krečak.

I groblja, romantična groblja ovoga kraja, imaju svoju povijest i poeziju. Tko ne zna za groblje sv. Mihajla na Lapadu, posljednje počivalište dubrovačke vlastele, opjevano u stihovima gospara Ive Vojnovića: »Jedan po jedan odlaze vlastela, u crnom lijesu nošeni od fakina...« Romantika jednog divnog ugodaja zemaljske prolaznosti i nade u vječnost. Tu su opisani i pogrebni obredi, kao i mnoge crkve, koje i danas postoje, a mnoge poluporušene svjedoče o ljudskom nemaru. Tu je zavjetna crkva Nuncijata — Gospa od Navještenja, Crkva sv. Nikole, sv. Križa, sv. Vlaha na položaju ubave Gorice na Lapadu, Gospa od Milosrđa, tu su privatne kapelice u dvorovima nekadašnje vlastele. Bratstva sv. Mihajla, sv. Đurđa, Gospe od Milosrđa, sv. Nikole. Krasna povijest jednog čarobnog kraja, opkoljenog čempresima, borovima, uopće očaravajućom vegetacijom. U knjizi su opisane i prirodne ljepote: Uvala Smartin, Babin Kuk, Modra špilja.

Društveni je život svestrano obrađen. Stari dvorci i život u njima, koji danas predstavljaju samo nostalgичno sjećanje prošlosti, koja je kao sve zemaljsko prošla u nepovrat. U knjizi je prikazan i suvremeni život Gruža. Nova stvaranja i dostignuća, turizam, koji znatno mijenja stare navike, običaje i shvaćanja.

Mons. Gugić nije zanemario ni šport: plivanje, boće, nogomet, tenis, jedriličarstvo i lovački šport. I na kraju u Dodatku objavljen je popis zavjetnih slika dubrovačkih pomoraca iz crkve Gospe od Milosrđa na Lapadu (sada u kapucinskoj samostanskoj zbirci). Jednom riječju prošlost i sadašnjost, prikazana s mnogo topline i srca, popraćena stihovima gospara Iva, dum Mata i ostalih dubrovačkih književnika.

POEZIJA STANISLAVE ADAMIĆ

Drago Šimundža

Osam objavljenih zbirki pjesama i jedna knjiga pjesničke proze, nemirna poezija, razasuta po brojnim književnim časopisima kroz ovih posljednjih 30 godina, i lirsko-refleksivna mistika, najčešće pjesme u prozi, tiskane, i pod raznim pseudonimima, dobrim dijelom u religioznim časopisima i glasnicima, — predstavljaju zamašan pjesnički opus naše priznate književnice Stanislave Adamić. Opseg i vrijednost njezina pjesničkog stvaralaštva potiču nas da u ovoj jubilarnoj obljetnici njezina 30-godišnjeg književnog rada podsjetimo naše čitatelje na njezinu poeziju; tim više, što je pjesnikinja Adamić česti — iako najčešće pod pseudonimima (Ignis Leticia, Alma Fides, A. Marius) — suradnik i naše revije.

Lirski ponesena u iskazu, osjećajna i životno nemirna, Adamićka se gotovo spontano prepušta poetskom valu, pjesmi koja progovara prije svega u njezinoj duši. Čujmo stoga, odmah u početku, jednu njezinu neobjavljenju pjesmu, namijenjenu našem časopisu; pjesma nosi naslov *Jedan trenutak vječnosti*:

Daj jedan trenutak
svoje vječnosti
Svejedno
u tijelu ili duši
Jednom bojom neba
jednim osmijehom sreće
I sve će biti drukčije

Sve što je bilo
i što je moglo biti —
i pad
i spoticanja
bit će dobrota staze
i putokaza.

Pod tvojim' hodom
trava uspravna
mirisat će cvijeće
Zanimemit ću od divljenja,
najdraža.

Daj jedan trenutak vječnosti
I neću plakati, mama.
Znat ću da si ovdje
i kad ne gledaju oči.
I nema težine dana
sve u meni moglo bi da leti
Kad odeš
ostat će glazba tvoga hoda
sjaj za uzvrat sjeti.

Daj jedan trenutak
svoje vječnosti
svoje radosti
bar nešto od svega što sada jesi
I nije važno je li gledaju oči
i kao nekad želja —
kakva si sada
kako ćeš u ljubavi doći
Snoviđenje ili sjena
Sva od duše
sva od tijela.

(*Jedan trenutak vječnosti —
Mrtvoj majci*)

Adamićka je prije svega lirska pjesnikinja koja svojim svijetom reminiscencija i osjećaja prilazi svojem pjesničkom motivu. Kao u svih modernih pjesnika, snaga je i njezine pjesme u poetskom doživljaju, simbolu, metafori i ekspresiji. Ako pratimo maticu njezina stvaralaštva, najbolja njezina ostvarenja, koja uostalom pokazuju i svoju određenu uzlaznu liniju, tamo od pedesetih godina do danas, otkrit ćemo jedan intimni poetski svijet, specifičan, intimno Adamićkin svijet, ali istodobno i svijet modernoga čovjeka, koji snažnije odjekuje u dušama sjetom, zamorom i pesimizmom nego povjerenjima i nadom. Na mahove je naša pjesnikinja i previše zatvorena u taj svoj svijet, u pjesnički nimbus časovitih ushita, vlastitih nemira ili sjetnih reminiscencija, da bi se opet, u času prave pjesničke inspiracije, hrabro uhvatila u koštac s licima i nalličjima životne stvarnosti. Ne nosi slučajno jedna njezina zbirka naslov *Raspuće* (Čakavski sabor, Split 1977). U tim »pjesničkim raspućima«, uostalom kao i u nekim drugim zbirkama, odzvanja čvrsta riječ i krepak ton, uz pjesničku ponesenost i emociju javljaju se: i društvena kritika, i rezignirani sudbinski stihovi, i misaona refleksija. Posebno je uočljiv u nje fenomen prolaznosti i smrti, mučna, sudbinska i životno-društvena, sputanost i nemoć čovjeka, s kojima se odreda susreću svi autentični suvremeni pjesnici. Uz motive ljubavi, rodoljublja, svakidašnjih doživljaja i sudbinskih egzistencijala, u Adamićkinjoj se poeziji ističu socijalne teme, protkane satiričkom notom:

Ovdje iznad stropa
žive nepoznati
čcvjek
žena
dječak
i pas
Dječaka po psu znam
Ženu po rublju koje vješa
dodirujući moje prozore
Čvjek je mislim pijanica
Hoda kao na štakama
i hrapav mu je glas.

Jedan kat više:
čovjek žena dječak i pas
I kuća ima više stanara
Oni se vide i ne vide
pozdravljaju ili šute
Pseto se na sva imena odazivlje
Voli da ga se pomiluje

U kući
samo kat više:
čovjek žena dječak i pas
Samo pas ima ime.

(*Čovjek žena dječak i pas*)

Adamićka je najautentičnija, u doživljaju i izrazu, u onim tako nemirnim izviranjima podsvijesti, koja se u pjesmi, u lirskom traganju za doživljajem, pretvaraju u lepršave vibracije ljudske duše, u čežnje i ganuća, rezignacije i zanose, molitve i proteste, kruta razgolićenja stvarnosti ili imaginarna uljepšavanja zbilje... Koliko god je u svojoj intravertiranosti rezignirana i pesimistična, Adamićka se, zato, u svojoj poetskoj imaginaciji iskupljuje:

Čovječe, ja oči na dlanovima nosim
i samo sunce iz njih izažima suze —
Na mojoj ruci
cvjetaju purpurne ruže
O, ja tako teško
svjetlo
uronjena svijeta nosim.

Čovječe, ne pitaj
zašto vjeđe
potamnjuju
dubinu zjena.
Nijema pored tebe
sa pogledom na dlanu
ja sam sjena. (*Mimohod ljubavi*)

Religiozna svijest Adamićkine poezije najčešće se pretvara u sudbinsku tematiku. U duši duboko religiozna, u svojoj se poeziji, ova inače tiha i povučena žena, ne susteže proročki izazivati, otvarati probleme i na mahove prosvjedovati. Ako mimoidemo određeni broj njezinih manje nadahnutih pjesničkih pokušaja — s kojima i dobri pjesnici redovito plaćaju danak svoje publikomanije — naći ćemo u Adamićkinim stihovima kao i u njezinim pjesmama u prozi dubokih ljudskih akorda i rezonancija. Njezina je poanta u lirskoj doživljenosti i konačnoj, eshatološkoj nadi:

Šuti! — Ne diraj u Vrijeme,
što sito je nemira
i živi od njeg.

I makar blatom
osvježila umor
ne toni dublje.

Prođi putanjom svojom
ko uvijek.
Umij lice suzama oblaka,
kojim obiluje zemlja —

Ne proklinji dan,
i kad pepeo siplje
od prejaka sjaja.
(*Pjesme plamenih jutara*)

Lirski emocionalna, životno nemirna i duhovna ponesena, Adamićkina se poezija, u svojim najboljim ostvarenjima, prelijeva u živu poetsku rijeku, punu tihih rezignacija i nemirnih vrtloga. I koliko god joj pokušavali odrediti pjesnička sredstva i sadržajne motive, svjesni smo da nam u svojoj metaforici i stvaralačkoj rezonanciji, u svojoj stvarnoj poeziji, izmiče: prelijeva se u stvarnost i maštu, u sanjariju i zbilju; tka vizualnu lirsku sliku intimnog i doživljenog Adamićkina svijeta; na mahove — samo svijeta njezinih želja:

O oblaci, ja bih tako rado
plovila sa vama
i bila vam jedra zračna i bijela —
Bez svoga tijela
visoko bih lebdjela:
Bila bih postelja zvijezdama.

i ništa ne znala.
Smiješila bih se igri oborina
i skokovima plima.

Ja bih tako rado snivala
u kolijevci visina

Nitko me ne bi dohvatio,
nitko me ne bi shvatio —
Bila bih treptava, prozirna i bijela
Bez tijela.
(*Bila bih postelja zvijezdama*)

FESTIVAL ZABAVNE GLAZBE U SPLITU

Mogućnosti, 6, Split, lipanj 1980.

Petar Zdravko Blajić

Festival dalmatinskih klapa u Omišu podario nas je, među ostalim, bogatim *Zbornikom* skladbi izvedenih na tom Festivalu. (O tome sam pisao u *Sv. Ceciliji*, br. 1. 1980.) Ovogodišnji šesti broj časopisa *Mogućnosti*, koji već 27 godina izlazi u Splitu, sav je posvećen Festivalu zabavne glazbe u Splitu. Taj časopis je i inače često tematski uređivan. S osvrtom na ovaj broj *Mogućnosti*, osvrnut ćemo se i mi ovdje na spomenuti Festival.

Sigurno nijedan festival ove vrste nije počeo tako nepretenciozno i postigao takav uspjeh i popularnost kao splitski festival. Ovogodišnji je bio dvadeseti po redu, dakle jubilarni. U povodu tog jubileja ovaj broj *Mogućnosti* govori o Festivalu. Ovom prilikom se je govorilo o Festivalu i na drugim mjestima, mnogo i ozbiljno. Držim da je trebalo napraviti izbor iz objavljenog i u ovom broju *Mogućnosti* kao u nekom zborniku objaviti ga zajedno s priložima koji su sada tiskani, pogotovo ako se uzme u obzir da ovdje objavljeni prilozi i nisu svi za ovu zgodu pisani, nego da su uz druge zgodu pisani i već objavljeni.